

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Анастасия Миланова Бънкова

за дисертационния труд на тема **„УЧАСТИЕТО В ИНДУСТРИАЛНИ КЛЪСТЕРИ – ФАКТОР ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ИНОВАЦИОННАТА СПОСОБНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ“**, представен за присъждане на образователната и научната степен „доктор“ на **Иван Илчев Ангелов**, докторант-редовно обучение на Стопански факултет, СУ „Св. Кл. Охридски“, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“(Социално управление), Заповед РД – 38-132, 12.02.2018 г., която ще се проведе на 8.05. 2018 от 16 ч, Ст.Ф-т на СУ

I. Обща оценка на кандидата.

Познавам кандидата като студент във факултета и като докторант-редовно обучение. Иван Ангелов има подчертан афинитет към изследователска и преподавателска работа. Той има разностранни интереси и се е проявявал успешно в различни области, но се е отказал от тях, за да се посвети на избраната професия. Съвсем случайно разбрах от ръководни фактори във футболния съюз, че той не е неизвестен за тях и е бил един от много добрите и обещаващи футболни съдии със всички шансове за международна кариера, от която, за изненада на останалите, той се отказва. Заемал е ръководни постове във Футболния съюз и Съдийската комисия, особено е работил за връзките ѝ извън България. Той е работил и като учител по английски език в различни престижни софийски училища, като проектен мениджър към НИС на Техническия университет и др.. Откакто е във факултета, за разлика от много други свои колеги, той се посвети на дисертацията си и успя да я завърши в срок, представи я в завършен вид

преди изтичането на тригодишния срок. Това показва, че той е човек, който съзнателно избира своите приоритети и преследва целите си – качества много необходими днес.

II. Оценка на дисертационния труд.

Представеният дисертационен труд на тема **„УЧАСТИЕТО В ИНДУСТРИАЛНИ КЛЪСТЕРИ – ФАКТОР ЗА ПОВИШАВАНЕ НА ИНОВАЦИОННАТА СПОСОБНОСТ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ“** е разработен на 223 страници (доста повече стандартни машинописни страници), съдържа увод, три глави, заключение, списък на използваните информационни източници, 3 приложения (в обем на 7 допълнителни страници). Списъкът на информационните източници съдържа над 283 заглавия, от които 19 на български език, останалите - на латиница; източниците на български език, налични в Интернет (9 на брой) са цитирани след източниците на латиница, те обикновено се включват в списъка, където им е мястото). Работата е онагледена с 20 фигури и 30 таблици.

Техническите характеристики на дисертационния труд дават възможност да се направи преценка, че работата отговаря напълно на формалните изисквания към такъв труд.

Относно съдържанието на дисертационния труд може да се даде следната оценка:

а. Актуалност на темата.

Клъстерите са посочени в деветте приоритета за повишаване на конкурентоспособността на европейската икономика. На тях се отделя специално внимание в ЕС, като е създадена специална управленска, консултантска и изследователска инфраструктура. Това прави темата изключително актуална и за България, особено по отношение на разработването на въпросите за спецификата на клъстеризацията у нас.

в. Яснота на цели и хипотези.

Целите и изследователските задачи са ясно формулирани.

Целта на настоящия дисертационен труд е да се изследва връзката между участието в индустриални клъстери и иновационната способност на организациите.

Обект на изследването са мениджъри на фирми от сектор „информационни и комуникационни технологии”.

Предмет на изследването е иновационната способност на фирмите от сектор информационни и комуникационни технологии (ИКТ).

По-конкретно целта на изследването е да се установи:

- нивото на факторите, които влияят върху иновационната способност на фирмите;
- наличието на връзка между иновационната способност на фирмите и участието в индустриален клъстер;
- степента, в която иновационната способност на организациите се дължи на тяхното участие в индустриални клъстери.

Формулирани са 6 изследователски задачи.

с. Оценка на структурата на дисертационния труд.

Дисертационният труд има ясна, традиционна за дисертация структура, а именно – обстоятелствен увод, три глави, посветени последователно на теоретичен обзор, представяне на методологията на изследването и резултатите от самото изследване, заключение с изводи и препоръки, информационни източници. Авторът е представил един интелигентно написан текст, добре подреден, със съответните обобщения. Той демонстрира умения за самостоятелна изследователска работа, творчески и

организационни способности. В работата обстоятелствено обосновава всяко свое действие и извод.

d. Съдържателна оценка на дисертационния труд.

В глава I се разглежда основният понятиен апарат, а именно: „иновационната способност на организациите“ и „индустриалните клъстери“. Разгледани са голям брой възгледи по въпросите и коректно са изведени и развити възгледите, на които авторът стъпва.

В глава II е представена методологията на научното изследване. Най-напред авторът се спира на изследователския модел и обосновава своя избор. Той адаптира модел, вече ползван от финландски изследователи. Много подробно са изведени характеристиките на иновационната способност на организациите и начина, по който се установява състоянието им (чрез въпросник). Последователно са представени качествено и количествено изследване на проблема. За първото е използван анализ на казус от практиката с оглед да се подпомогне формулирането на целите и хипотезите на количественото изследване. Преди представянето на количественото изследване е направен кратък обзор за състоянието на индустриален сектор ИКТ в България. Представен е изследователският модел, двата етапа от процеса на формиране на извадката и подходът за набиране и обработка на данните. Представено е пилотното изследване заедно с проверка за валидност и надеждност на изследователския инструментариум. Детайлно са представени видовете статистически обработки и начинът за интерпретиране на резултатите, за проверка на хипотезите.

Основното изследване има за цел да докаже изследователската теза, а именно че участието в клъстер оказва пряко влияние върху иновационната способност на фирмите, членувачи в организационната мрежа. Дефинирани са три работни хипотези.

В глава III са представени резултатите от проведеното изследване. Извършена е проверка на хипотезите. Установени и съпоставени са нивата на иновационна способност на фирмите (от двете подсъвкупности – членуващи и нечленуващи в клъстер), участващи в изследването. Направени са съответните изводи.

Представеният автореферат отразява правилно съдържанието на труда.

е. Оценка на приносния характер на дисертационния труд.

Приемам формулираните от автора в текста на дисертацията и автореферата приноси, а именно:

1. Проведено е задълбочено и обстойно теоретично проучване в областта на иновациите, иновационната способност и приложението на клъстерния подход. В резултат е изведена и обоснована дефиниция за иновационната способност.
2. Въз основа на обстоен анализ на характеристиките на иновационната способност, е избран и апробиран модел за изследването ѝ. Доказана е ефективността на модела в български условия. Моделът може да се използва за бъдещи изследвания в различни индустриални сегменти.
3. Въз основа на избрания модел е направена съпоставка на характеристиките на иновационната способност в избрани български фирми от индустриален сектор ИКТ, които участват в индустриални клъстери и такива, които не са част от подобни организационни мрежи. Проверени са хипотези, свързани с нивата на отделните характеристики на иновационната способност в двете подсъвкупности, както и с дисперсията по признака иновационна

способност (доказващи връзката с участието на организациите в клъстер). Получените резултати са нови за организациите в България.

4. Използването и апробирането на вече установен и емпирично тестван модел за изследване на иновационната способност в друга държава създава предпоставки за сравнение със ситуацията в България. То е условие за провеждането на сравнителни изследвания, каквото е и настоящото.
5. Петата претенция на автора за практическото значение на работата се нуждае от конкретизация и по-задълбочена аргументация.

III. Критични бележки и препоръки.

Препоръките не са изложени по значимост. Повечето имат препоръчителен характер.

- Като пожелание към бъдещата работа на автора - освен изследването на значението на включването в клъстер за нивото на иновативната способност на организациите, би било добре да се разгледат чисто управленските подходи и решения, които евентуално обясняват това, а също - какви форми на иновативна дейност има в клъстера и как те допринасят за възползване на членовете на клъстера от тях, критичен анализ на състоянието у нас, възможности за усъвършенстване. Добре е да знаем, че фирмите имат иновативна способност (като потенциал), но интересно е да се види, дали фирмите от клъстера успяват да се възползват от нея и как, дали правят съзнателно достатъчно за да я развият – като се започне от подбора на членове на клъстера и се мине през специално създадени звена и инициативи, форми на работа, които я създават.

- Част от анализите и претенциите в труда са пресилени. Например, че „изследването има съществен принос за развитието на управлението като наука“ (стр.186) и други подобни. По принцип изследването се занимава с конкретна задача на идентификацията на управлявания обект (твърде частна задача за претенцията). На стр.183 авторът изброява хората, които трябва да обединят усилията си за работа върху клъстеризацията по следния начин „икономисти, социолози и учени“. Впечатление прави липсата на управленските специалисти, а възражение може да породи и отделянето на икономистите и социолозите от групата на учените. Аз разбирам, че това са грешки от недоглеждане, но ми се струва, че авторът трябва в бъдеще да посвети повече усилия за схващане на същността на управлението.
- Изброените практически приноси са умозрителни и изискват голяма фантазия за действителното им схващане като такива или поне авторът трябваше да подпомогне читателя в тази насока. Би трябвало да се поспекулира около получените резултати и тяхното реалистично значение за практиката.

IV. Заключение.

Независимо от направените бележки (които носят по-скоро характера на препоръки към по-нататъшната работа), аз намирам представената дисертация на **Иван Илчев Ангелов** за завършена, неговите качества на изследовател - доказани и предлагам да му се присъди научната и образователната степен „доктор“.

Рецензент:

/проф. д-р Анастасия Бънкова/

Дата: 9 март 2018 г., София